

Τα αρχαία μαρτυρολόγια της Εκκλησίας της Ρώμης σημειώνουν τη 14η Φεβρουαρίου ως ημέρα μνήμης του «μάρτυρος Βαλεντίνου, πρεσβυτέρου Ρώμης» (Valentinus = σθεναρός στα λατινικά). Δυστυχώς τα ιστορικά στοιχεία που έχουμε για τον άγιο είναι ελλιπή.



Το μαρτύριο του αγίου στη Ρώμη

Ο άγιος Βαλεντίνος έζησε στη Ρώμη τον 3ο αιώνα και ήταν ιερέας ο οποίος βοηθούσε τους μάρτυρες κατά τη διάρκεια των διωγμών από τον αυτοκράτορα Κλαύδιο Β' το Γότθο. Η μεγάλη αρετή και η κατηχητική δράση του αγίου είχαν γίνει γνωστές• έτσι συνελήφθηκε και παρουσιάστηκε ενώπιον του αυτοκρατορικού δικαστηρίου... «Γιατί, Βαλεντίνε, θέλεις να είσαι ο φίλος των εχθρών μας και απορρίπτεις τη φιλία μας;» ρώτησε ο αυτοκράτορας, τότε ο άγιος απάντησε, «Άρχοντα μου, αν ήξερες το δώρο του Θεού, θα ήσουν ευτυχής και μαζί σου η αυτοκρατορία σου, θα απορρίπτατε τη λατρεία των ειδώλων και θα λατρεύατε τον αληθινό Θεό και τον Υιό του Ιησού Χριστού». Ένας από τους παρόντες δικαστές διέκοψε τον άγιο ρωτώντας τον τι πιστεύει για το Δία και τον Ερμή, τότε ο άγιος Βαλεντίνος θαρραλέα απάντησε «Είναι άθλιοι, και πέρασαν τη ζωή τους μέσα στη διαφθορά και το έγκλημα!» Ο δικαστής, εξαγριωμένος, φώναξε, «βλασφήμησε ενάντια στους Θεούς και ενάντια στην αυτοκρατορία!» Ο αυτοκράτορας εν τούτοις συνέχισε τις ερωτήσεις του με περιέργεια, ικανοποιημένος μιας και βρήκε την ευκαιρία να μάθει ποια ήταν επιτέλους η πίστη των Χριστιανών. Ο Βαλεντίνος βρήκε λοιπόν το θάρρος να τον προτρέψει να μετανοήσει για το αίμα των Χριστιανών που είχε χύσει. «Πίστεψε στον Ιησού Χριστό, βαπτίσου και θα σωθείς, και ήδη από αυτή τη στιγμή θα διασφαλίσεις τη δόξα της αυτοκρατορίας σου και το θρίαμβο των όπλων σου» Ο Κλαύδιος άρχισε να πείθεται, και να λέει σε εκείνους που ήταν παρόντες: «ακούστε τι όμορφη διδασκαλία που μας κηρύττει αυτός ο άνθρωπος». Αλλά ο έπαρχος της Ρώμης, δυσανεκτός, άρχισε να φωνάζει «Δείτε πώς αυτός ο Χριστιανός παραπλανεί τον Πρίγκιπά μας». Τότε ο Κλαύδιος, παρέπεμψε τον άγιο σε άλλο δικαστή. Αυτός ονομάζονταν Αστέριος, είχε ένα μικρό κορίτσι που ήταν τυφλό δύο χρόνια. Ακούγοντας για τον Ιησού Χριστό, πως είναι το Φως του κόσμου, ρώτησε το Βαλεντίνο εάν θα μπορούσε να δώσει εκείνο το φως στο παιδί του. Ο άγιος Βαλεντίνος λοιπόν, έβαλε το χέρι του στα μάτια της και προσευχήθηκε: «Κύριε Ιησού Χριστέ, αληθινό Φως, φώτισε αυτό το τυφλό παιδί» Ω θαύμα μέγα! Το παιδί είδε! Έτσι ο δικαστής με όλη την οικογένειά του ομολόγησε Χριστό. Νήστεψαν για τρεις ημέρες, κατέστρεψαν τα είδωλα που είχαν στο σπίτι τους και τέλος έλαβαν το άγιο βάπτισμα. Μόλις ο αυτοκράτορας έμαθε για όλα αυτά τα γεγονότα, σκέφτηκε αρχικά να μην τους τιμωρήσει, όμως η σκέψη πως στα μάτια των υπηκόων του θα φανεί αδύναμος τον ανάγκασε να προδώσει το αίσθημα δικαίου που είχε. Έτσι λοιπόν ο άγιος Βαλεντίνος μαζί με άλλους Χριστιανούς αφού πρώτα τους βασάνισαν τους αποκεφάλισαν στις 14 Φεβρουαρίου του έτους 268 (ή 269).

Τα λείψανα του αγίου στην Αθήνα

Μετά το μαρτύριο κάποιοι χριστιανοί περιμάζεψαν το σώμα του αγίου και λίγο από το αίμα του σε κάποιο φιαλίδιο. Το σώμα του Μάρτυρα μεταφέρθηκε και θάφτηκε στις Κατακόμβες της αγίας Πρίσκιλλας, τόπο κατεχοχόν ενταφιασμού των μαρτύρων. Με την πάροδο του χρόνου, κατά κάποιο τρόπο «λησμονήθηκε» δεδομένου ότι σχεδόν καθημερινά ενταφιάζονταν σε αυτές τις κατακόμβες νέοι μάρτυρες για αρκετούς αιώνες. Η ανάμνηση όμως του μαρτυρίου του αγίου Βαλεντίνου παρέμεινε ζωνηή, ιδιαίτερα στην τοπική Εκκλησία της Ρώμης. Επίσημα η μνήμη του αγίου Βαλεντίνου θεσπίστηκε το 496 από τον Πάπα άγιο Γελάσιο.

Έτσι περνούν 15 αιώνες και φθάνουμε στα 1815 οπότε η θεία βούληση έμελλε να «ταράξει» την αιώνια ανάπαυση του αγίου. Τότε τα λείψανα δωρήθηκαν από τον Πάπα σε κάποιον ευγενή Ιταλό ιερέα (κατά την συνήθεια της εποχής). Ύστερα τα λείψανα «χάνονται» πάλι μέχρι το 1907 οπότε τα ξαναβρίσκουμε στη Μυτιλήνη! στο ρωμαιοκαθολικό ναό της Παναγίας. Φαίνεται πως μετά το θάνατο του κληρικού αυτού κάποιος απόγονος του ο οποίος είχε κληρονομήσει τα λείψανα πρέπει να μετανάστευσε στη Μυτιλήνη, στην οποία τότε υπήρχε ακμάζουσα κοινότητα δυτικό-ευρωπαϊών ρωμαιοκαθολικών Χριστιανών. Εκεί λοιπόν παραμένουν μέχρι και το 1990 οπότε και μεταφέρονται στην Αθήνα στο ναό των αγίων Φραγκίσκου και Κλάρας της Ιταλικής παροικίας, όπου και βρίσκονται μέχρι σήμερα.

Άγιος Βαλεντίνος ο Έλληνας

Αρχικά θα πρέπει να πούμε πως επαρκή στοιχεία για την εθνική καταγωγή του αγίου δεν υπάρχουν εκτός κάποιες (αποχρώσεις) ενδείξεις πως ο άγιος ήταν ελληνικής καταγωγής. Ενδεικτικά θα αναφέρουμε πως η αρχαιότερη απεικόνιση του αγίου που φέρει την επιγραφή «Ο ΑΓΙΟΣ ΒΑΛΕΝΤΙΝΟΣ» στα ελληνικά, βρίσκεται στην εκκλησία της Παναγίας της Αρχαίας (Santa Maria Antiqua) του 6ου αιώνα η οποία ήταν η ενορία των Ελλήνων της Ρώμης. Στο ναό αυτό τιμούσαν ιδιαίτερα τους Έλληνες αγίους και γενικά τους εξ' Ανατολής. Την αγιογράφιση και την ανακαίνιση του ναού είχε παραγγείλει ο Έλληνας Πάπας Ιωάννης ο Ζ' (705-707) και την τελείωσαν οι διάδοχοί του, μεταξύ των οποίων ο τελευταίος Έλληνας Πάπας Ρώμης Ζαχαρίας (741-752). Ίσως όμως δεν είναι τυχαίο ότι μετά από 17 αιώνες τα

λείψανα ήρθαν στην Ελλάδα. Το θέμα όμως εδώ χωρά ακόμη πολύ έρευνα.

Άγιος Βαλεντίνος προστάτης των ερωτευμένων

Εκτός από τα ιστορικά στοιχεία που έχουμε για τον άγιο Βαλεντίνο, η ζωή του συνοδεύεται από διάφορους θρύλους, όπως αυτή που τον θέλει προστάτη των ερωτευμένων...

Ο άγιος που είχε τη φήμη του ειρηνοποιού, κάποια μέρα ενώ καλλιεργούσε στον κήπο του τριαντάφυλλα, άκουσε ένα ζευγάρι να μαλώνει πολύ έντονα. Αυτό συγκλόνησε τον άγιο, ο οποίος αφού έκοψε ένα τριαντάφυλλο, βγήκε στο δρόμο πλησίασε το ζευγάρι και τους παρακάλεσε να τον ακούσουν. Αυτοί έστω και ανόρεκτα υπάκουσαν, ο άγιος αφού τους πρόσφερε το τριαντάφυλλο τους ευλόγησε. Αμέσως η αγάπη επανήλθε ανάμεσα τους, λίγο αργότερα αυτοί επέστρεψαν και ζήτησαν στον άγιο να ευλογήσει το γάμο τους. Άλλη παράδοση αναφέρει πως μια από τις κατηγορίες εναντίον του αγίου ήταν πως είχε απειθαρχήσει στην εντολή του αυτοκράτορα να μην συνάπτουν γάμο άνδρες που δεν είχαν εκπληρώσει τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις, ενώ ο άγιος είχε ευλογήσει το γάμο νεαρών Χριστιανών στρατιωτών με τις αγαπημένες τους.

Πέρα από όλα αυτά πιθανότατα η επιλογή του ως «αγίου των ερωτευμένων» να σχετίζεται και με την ειδωλολατρική γιορτή των Λουπερκαλίων, γιορτή της γονιμότητας, που εορτάζονταν από τους Ρωμαίους στις 15 Φεβρουαρίου• άλλοι συνδέουν τη γιορτή με την εποχή του ζευγαρώματος των πουλιών κατά την περίοδο αυτή. Σίγουρο πάντως είναι πως ο άγιος δεν έχει καμία σχέση με το εμπόριο (marketing) των λουλουδιών, των δώρων και των κοσμικών κέντρων που ευτελίζουν τον Έρωτα, το μεγάλο αυτό δώρο του Θεού.

Άγιος Βαλεντίνος και Ορθοδοξία

Πολλοί είναι όμως αυτοί που προβάλλουν την ένσταση πως ο άγιος Βαλεντίνος δεν αναφέρεται πουθενά στο εορτολόγιο της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Πράγματι στις 14 Φεβρουαρίου στο εορτολόγιο της Εκκλησίας μας αναφέρονται οι όσιοι Αυξέντιος, Μάρωνας και οι νεομάρτυρες Νικόλαος και Δαμιανός. Η εξήγηση είναι απλή: την αρχαία εποχή που συντάσσονταν οι αγιολογικοί κατάλογοι, τα συναξάρια και τα μαρτυρολόγια είχαν καθαρά τοπικό χαρακτήρα και η φήμη ενός αγίου δεν σήμαινε πως εκτεινόταν σε όλη την Εκκλησία. Έτσι υπάρχουν άγιοι που τιμώνταν σε μία περιοχή πολύ ενώ σε άλλη ήταν εντελώς άγνωστοι, π.χ ο άγιος Δημήτριος που είναι πασίγνωστος σε όλη την Ανατολική Εκκλησία, στη Δύση δεν τιμάται καθόλου, είναι σχεδόν άγνωστος, αυτό όμως δε σημαίνει πως δεν είναι άγιος. Άλλο παράδειγμα από τη σύγχρονη Εκκλησία: ο άγιος Χρυσόστομος Σμύρνης (†1922) ενώ στην Ελλάδα είναι γνωστός, στη Ρωσία είναι παντελώς άγνωστος, αυτό δε σημαίνει βέβαια ότι δεν είναι άγιος.

Ο άγιος Βαλεντίνος είναι άγιος της Μίας, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας και δεν τίθεται θέμα επειδή τιμάται στη Δύση σήμερα, το Σχίσμα –η μεγάλη αυτή τραγωδία και μέγα σκάνδαλο της διαίρεσης των Χριστιανών- ήρθε πολύ αργότερα. Όσοι λοιπόν τιμούν τον άγιο Βαλεντίνο έργο θεάρεστο επιτελούν γιατί «Θαυμαστός ο Θεός'εν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ... καὶ ὁ Θεός ημῶν'εν ἀγίοις ἐπαναπαύεται».

Τιμή μάρτυρος-Μίμησις μάρτυρος

Τιμούμε τους αγίους μας και τον άγιο Βαλεντίνο όταν μιμούμαστε το θάρρος τους να διακηρύττουν την πίστη τους στο Σωτήρα Χριστό ακόμη και με κόστος την ίδια τους τη ζωή. Τους τιμούμε όταν τους επικαλούμαστε να πρεσβεύσουν στον Θεό να μας ελεήσει και να συγχωρέσει τις πολλές μας αμαρτίες. Τους τιμούμε όταν μας είναι υποδείγματα κατά Χριστόν ζωής. Δεν τιμούμε τους αγίους όταν εξαντλούμε την «τιμή» τους σε κοσμικές διασκεδάσεις και γλέντια στην καλύτερη περίπτωση... Τιμή μάρτυρος – Μίμησις μάρτυρος!

Πηγές:

1. Εγκυκλοπαίδεια New Advent (www.newadvent.org)
2. Patron Saints Index (www.catholic-forum.com/saints/indexsnt.htm)
3. Oxford Dictionary of Saints
4. Ελληνισμός & Ορθοδοξία, Εκδόσεις PSL Λιβάνη
5. Ο άγιος Βαλεντίνος της Αθήνας, Εκδόσεις Καλός Τύπος

Αναδημοσίευση: Ιστότοπος Ι.Ν. Αγίου Δημητρίου Κερατέας